

Zakkaartje Coeliakie

Gebaseerd op NHG-Standaard Voedselovergevoeligheid en coeliakie

1. Wat is coeliakie? • Auto-immuunziekte, géén allergie; uitgelokt door gluten (tarwe, gerst, rogge, spelt, kamut) • Chronische ontsteking dunne darm → malabsorptie • Prevalentie Europa ± 0,8%; 2-3× vaker bij vrouwen • Levenslang; kan op elke leeftijd ontstaan • Vaak onderdiagnostiek: klachten zeer variabel of afwezig • Gemiddelde praktijk: ± 10 patiënten	2. Klinisch beeld: darmklachten • Buikpijn, diarree (soms steatorroe), opgezette / opgeblazen buik • Misselijkheid, braken, obstipatie • Klassiek beeld (chron. diarree, opgezette buik, groeiachterstand): vooral kinderen < 5 jaar • Bij oudere kinderen / volwassenen vaak minder uitgesproken • Klachten door malabsorptie en/of chronische ontsteking	3. Klinisch beeld: extra-intestinaal • (IJzergebreks)anemie, chronische vermoeidheid • Groeiachterstand / afbuigende groeicurve, gewichtsverlies • Deficiënties: ijzer, vit. D, vit. B12, foliumzuur, zink • Osteopenie / osteoporose, verhoogde leverwaarden • Neurologisch (neuropathie, ataxie), artralgie, subfertiliteit • Stomatitis, dermatitis herpetiformis (jeukende huiduitslag)
4. Wanneer bloedonderzoek? <i>Vraag bij onverklaarde:</i> • Chronische (> 3 mnd) GI-klachten (diarree, buikpijn, soms obstipatie) • Gewichtsverlies; bij kinderen failure to thrive, groeiachterstand • (IJzergebreks)anemie • Overweeg bij meerdere aanhoudende onverklaarde aspecifieke extra-intestinale klachten	5. Laagdrempelig: Risicogroepen <i>Klachten passend bij coeliakie én:</i> • Belaste familieanamnese (1e-grads; risico 5-15%) • Auto-immuunziekte: DM type 1, schildklier, auto-immuunhepatitis • Chromosomaal: downsyndroom, syndroom van Turner • Ook: selectieve IgA-deficiëntie, syndroom van Williams	6. Diagnostiek: welke bepaling? • tTG-IgA (antilichamen tegen weefseltransglutaminase) • + totaal IgA (laag totaal IgA → kans op foutnegatieve tTG-IgA) • Adviseer patiënt gluten te blijven eten vóór en tijdens diagnostiek • Bij voedselallergie heeft bloedonderzoek géén plaats; bij coeliakie wél • Herhaling zinvol: negatieve uitslag is momentopname
7. Interpretatie & vervolg • Positieve tTG-IgA → vermoeden coeliakie → verwijs mdl-arts / kinderarts(-mdl) • Negatieve tTG-IgA → coeliakie meestal verworpen, mits gluten gegeten én geen IgA-deficiëntie • Diagnose wordt in ziekenhuis gesteld: serologie en zo nodig duodenumbiopsie • <i>Verwijs ondanks negatieve tTG-IgA bij:</i> • Verlaagd totaal IgA, al glutenvrij dieet, of aanhoudend vermoeden	8. Let op: gluten blijven eten! • Glutenarm / glutenvrij dieet → foutnegatieve uitslag • Start géén glutenvrij dieet vóór de diagnose is gesteld • Negatief én al glutenvrij? Adviseer normaal gluten te eten en herhaal test na ≥ 1 mnd gluteninname • Moeite met herstarten gluten → verwijs	9. Diagnose stellen (2e lijn) • Diagnose door mdl-arts of kinderarts(-mdl) • tTG-IgA ≥ 10× ULN + positieve EMA-IgA → diagnose zonder biopsie • tTG-IgA verhoogd maar < 10× ULN → dunnedarmbiopsie nodig • Bij glutenvrij dieet kunnen histologische kenmerken verdwenen zijn
10. Behandeling & voorlichting • Levenslang strikt glutenvrij dieet (geen tarwe, rogge, gerst, spelt, kamut) • Begeleiding door gespecialiseerde diëtist (gezond & gevarieerd) • Attendeer op de Nederlandse Coeliakie Vereniging (NCV) • Registreer in HIS onder 'overgevoeligheid' → medicatiebewaking tarwezetmeel • Verwijs naar thuisarts.nl	11. Controles & follow-up • Meestal door mdl-arts / kinderarts(-mdl); huisarts alleen bij affiniteit + kennis • Overname mogelijk bij volwassenen in remissie (tTG-IgA genormaliseerd, geen ernstige klachten) • Bepaal tTG-IgA + TSH (elke 1-2 jaar) • Let op dieetnaleving en geassocieerde aandoeningen (DM1, schildklier, dermatitis herpetiformis) • Actieve ziekte / complicaties → terug naar mdl-arts / diëtist	12. Familiescreening • 1e-grads familielid zonder klachten dat om screening vraagt: bespreek voor- en nadelen • Bloedonderzoek: HLA-typering (DQ2/DQ8) + tTG-IgA • Negatieve HLA-DQ2/8 → sluit (toekomstige) coeliakie uit • Positieve HLA + negatieve tTG-IgA → geen uitsluitel; laagdrempelig terugkomen bij klachten